

Horthynak, s azon jelen volt Darányi is. Az okmányban egyrészt arról volt szó, hogy Magyarország történelmi céljait csak gyors felfegyverkezéssel lehet elérni, másrészt a tiszttek a zsidókérdésről is elmondták benne véleményüket. Követeléseik között szerepelt, hogy:

- a keresztények gazdasági tevékenységének támogatásával szorítsák vissza a zsidó befolyást a gazdasági életben;
- hozzanak törvényt, amely véget vet a zsidó befolyásnak a sajtóban, a színházi életben, a filmgyártásban és más kulturális tevékenységek terén;
- „kíméletlenül üldözzenek minden baloldali agitációt”³.

A két tiszti csoport erőfeszítéseit hamarosan siker koronázta, s ebben a Nemzeti Bank akkori „liberális konzervatív” elnökének politikai pálfordulása is közrejátszott. Erre a fordulatra Rátz ösztönözte Imrédyt, majd ketten közösen létrehozták a Magyar Megújulás Pártját (lásd az 5. fejezetet). Imrédy roppant hiú ember volt, amúgy kiváló pénzügyi szakteknitély és nagy angolbarát, aki egyik pillanatról a másikra Magyarország jövőendő megváltóját fedezte fel magában. Darányival és Rátzcal közösen törvénytervezetet dolgozott ki a tiszti követelések alapján, s a tervezetben a fő hangsúlyt a haladéktalan felfegyverkezésre és a zsidókérdés késlekedésmentes megoldására helyezte. Az elgondolás véghezvitele megkövetelte a kormány átalakítását, vagyis azt, hogy néhány, Bethlenhez húzó minisztert lecseréljenek.

A terv néhány részletéről 1938. március 5-én lebbent föl a fátyol Győrben, ahol Darányi történelmi jelentőségű beszédet mondott. A miniszterelnök bejelentette, hogy nagyszabású újrafegyverkezési program készül, s a zsidók és a tisztességes, liberális magyarok legnagyobb megrökönyödésére azt is közölte, hogy Magyarország hozzáfog a zsidókérdés rendezéséhez, s korlátozni fogják a zsidók szerepét az ország gazdasági és kulturális életében.

A zsidóellenes program meghirdetése a vég kezdetét jelentette Európában egykor virágzó zsidó közössége számára. Eddig az antiszemitizmus a szélsőjobb vesszőparipája volt, de most kormányprogrammá emelkedett, s azzal, hogy intézményes alapon kívánták megoldani, elrugaszkodtak az 1848-as és az 1867-es hagyománytól. Darányi zsidóellenes megnyilatkozásának azonnali sokkhatását és távlati fenyegető következményeit nem mérsékelte az a megnyugtatósnak szánt megjegyzése sem, hogy a tervezett zsidóellenes törvény lesz a „legjobb garancia” az antiszemitizmussal és türelmetlenséggel szemben.

Magyarország egyszeriben azoknak az európai országoknak az élvo-